

WIELKOPOLSKIE MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Dyrektor – Przemysław Terlecki
ul. Woźna 12, 61-777 Poznań, tel./fax: 61 851 72 89

Administracja
ul. Woźna 12, 61-777 Poznań, tel./fax: 61 851 72 88

Strona internetowa
www.wmn.poznan.pl

SPRAWOZDANIE z działalności za rok 2022

STRUKTURA WIELKOPOLSKIEGO MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

Dyrektor: Przemysław Terlecki

Zastępca dyrektora ds. administracyjnych: Beata Mitmańska

Stanowisko ds. remontów i inwestycji

Stanowisko ds. administracyjnych

Pracownik gospodarczy

Zastępca dyrektora ds. merytorycznych: Anna Sochacka

Kierownik Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Kierownik Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Kierownik Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

Kierownik Muzeum Uzbrojenia

Kierownik Muzeum Armii „Poznań”

Koordynator ds. edukacji

Dział Rozwoju i Promocji

Specjalista ds. komunikacji i promocji

Stanowisko ds. koordynacji projektów

Stanowisko ds. obsługi sekretariatu

Zastępca dyrektora ds. inwestycji i rozwoju: Stefan Ogorzałek

Główny księgowy: Agnieszka Wiśniewska

Zastępca głównego księgowego

Stanowiska ds. księgowych

Główny inwentaryzator: Zofia Fidelus

Zespół ds. gromadzenia zbiorów

Stanowisko ds. zasobów bibliotecznych i wydawnictw

ZAKRES TEMATYCZNY POZOSTAJĄCY PRZEDMIOTEM PRACY MUZEUM:

*Tematyka niepodległościowa od rozbiorów do końca PRL
w następującym podziale:*

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Kierownik: Marcin Wiśniewski, tel. 61 853 19 93, e-mail: m.wisniewski@wmn.poznan.pl

Tematyka niepodległościowa od rozbiorów, poprzez powstanie wielkopolskie 1918-1919, do końca II RP;

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

Kierownik: Kinga Przyborowska, tel. 61 852 94 64, e-mail: k.przyborowska@wmn.poznan.pl

Tematyka niepodległościowa od końca II wojny światowej, poprzez powstanie poznańskie – Czerwiec 1956, do końca PRL.

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

Kierownik: Jacek Kaczmarek, tel. 61 848 31 38, e-mail: j.kaczmarek@wmn.poznan.pl

Martyrologia Wielkopolan w czasie okupacji hitlerowskiej; również tematyka niepodległościowa okresu okupacji hitlerowskiej oraz historia fortyfikacji Twierdzy Poznań

Muzeum Uzbrojenia

Kierownik: Krzysztof Jankowiak, tel. 61 820 45 03, e-mail: k.jankowiak@wmn.poznan.pl

Uzbrojenie, umundurowanie i oporządzenie wojskowe od początku XIX wieku do końca PRL;

Muzeum Armii „Poznań”

Kierownik: Jarosław Bączyk, tel. 663 866 414, e-mail: j.baczyk@wmn.poznan.pl

Historia Armii „Poznań”, jednostek Wojska Polskiego, które weszły w skład Armii, i ich żołnierzy; również tematyka obozów jenieckich;

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA w 2022

W konkursie na wydarzenie muzealne roku w Wielkopolsce „**Izabella 2021**” Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 otrzymało wyróżnienie w kategorii „Działalność promocyjna i popularyzatorska” za akcję **#65słów na 65 rocznicę Poznańskiego Czerwca 1956.**

W roku 2022
Wielkopolskie Muzeum Niepodległości
działało w ramach następujących zadań:

- I. Gromadzenie zbiorów muzealnych
- II. Naukowe opracowywanie zbiorów muzealnych
- III. Konserwacja i zabezpieczanie zbiorów muzealnych
- IV. Upowszechnianie zbiorów muzealnych
- V. Dotacje zewnętrzne
- VI. Budowa nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
- VII. Bieżące utrzymanie fortów

I. GROMADZENIE ZBIORÓW MUZEALNYCH

Cel szczegółowy

Gromadzenie zabytków oraz źródłowych materiałów dokumentacyjnych związanych z tematyką niepodległościową od pierwszej połowy XIX wieku po koniec PRL.

Wykonujący zadanie

Oddziały Muzeum, Zespół ds. Gromadzenia Zbiorów i Zasobów Bibliotecznych, administracja.

Opis zadania

Potrzeby gminy lub jej mieszkańców:

Społeczność miasta Poznania i Wielkopolski, w szczególności młodzież szkolna, nauczyciele, środowiska naukowe i kombatanckie.

Źródła informacji związanych z potrzebami:

Prywatne kolekcje świadków historii i kolekcjonerów, antykwariaty i aukcje oraz zbiory w instytucjach muzealnych, archiwalnych i historycznych.

Zakres rzeczowy zadania:

31 grudnia 2022 Wielkopolskie Muzeum Niepodległości
posiadało **27 590 muzealiów**

(dokumenty, fotografie i pocztówki, pamiątki historyczne, rzeźby, malarstwo, grafiki, plakaty, militaria, medalierstwo, sztandary, znaki wartościowe i pieniężne, zabytki kultury materialnej)

W roku 2022 Wielkopolskie Muzeum Niepodległości wpisało do ksiąg inwentarzowych **1867 muzealiów**, w tym **92** zakupione i **1775** pozyskanych bezpłatnie.

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1918 pozyskało	271 muzealiów
Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956	582 muzealiów
Muzeum Uzbrojenia	64 muzealia
Muzeum Armii „Poznań”	131 muzealiów
Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII	230 muzealiów
Magazyn Główny Zbiorów	589 muzealiów

Wśród pozyskanych muzealiów znalazły się m.in.:

Monumentalna architektura Targu Poznańskiego – autorski album z 26 fotografiami R.S. Ulatowskiego z odręczną dedykacją dla obdarowanego dyrektora Targów Mieczysława Krzyżankiewicza [Poznań, 1926]; fotografie sytuacyjne z powstańcami

wielkopolskimi; fotografie Wojsk Wielkopolskich; fotografie żołnierzy armii pruskiej z lat 1914-1918; budzik i pióro wieczne atramentowe – pamiątki rodziny Mariana Waberskiego; odznaczenia pamiątkowe za udział w powstaniu wielkopolskim; dokumenty poświadczające udział w powstaniu wielkopolskim; orzełek oddziałów powstańczych z okresu powstania wielkopolskiego 1918-1919; 81 fotografii z okresu II RP, w tym Wojsk Wielkopolskich; karty do gry sporządzone przez więźnia Dachau p. Tadeusza Kurpińskiego; listy Mariana Janczewskiego z Dachau z rysunkami Tadeusza Kurpińskiego; 25 wydań „Głosu Wielkopolskiego” z 1956 r. zawierających relacje z wydarzeń 28 czerwca oraz przebiegu procesów uczestników Poznańskiego Czerwca 1956; 13 fotografii związanych z postacią Stanisława Matyi; 5 odznaczeń przyznanych Romanowi Bulczyńskiemu; czapka kolejarska Jana Niemczyka; gramofon produkcji ZISPO; radiotelefon bazowy K-1; prądnica silnikowa Bosch GTLN 700/12 z czołgu Panzerkampfwagen V Panther (Sd. Kfz. 171); hełmofon czołgowy wz. 38 ZSRR rok prod. 1942 rozm. 60 cm; dalmierz DS-1; pistolet FN Browning m. 1900 kal. 7,65 mm; nakładka na widełki do telefonu polowego; przodek do armaty przeciwpancernej wz. 37 kal. 45 mm; płaszcz polski wz. 1943; hełm węgierski M38; wybijak ziemny do przygotowania otworów pod słupy linii telefonicznej, sprzed 1939 r.; obszerny zespół korespondencji jenieckiej z okresu II wojny światowej; 2 oryginalne fotografie wykonane przez żołnierzy niemieckich, przedstawiające pobojewisko nad Bzurą we wrześniu 1939 r.; 120 pocztówek; 53 plakaty; 33 numizmaty.

W księgach inwentarzowych dokonano wykreśleń 182 muzealiów (na podstawie postanowienia Prokuratury Rejonowej Poznań–Stare Miasto z 2017 r.)

Do inwentarza pomocniczego Muzeum wpisano **611 obiektów** (militaria, archiwalia, fotografie, obiekty etnograficzne).

II. NAUKOWE OPRACOWYWANIE ZBIORÓW MUZEALNYCH

Cel szczegółowy

Opracowania naukowe obiektów muzealnych służące naukowym badaniom i zapisom historycznym, zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Wykonujący zadanie

Oddziały Muzeum, Zespół ds. Gromadzenia Zbiorów i Zasobów Bibliotecznych, administracja.

Opis zadania

Potrzeby gminy lub jej mieszkańców:

Społeczność miasta Poznania i Wielkopolski, w szczególności środowiska naukowe, nauczyciele, dziennikarze, młodzież akademicka i szkolna, środowiska kombatanckie.

Źródła informacji związanych z potrzebami:

Świadkowie historii i kolekcjonerzy, naukowcy oraz zbiory w instytucjach muzealnych, archiwalnych i historycznych.

Zakres rzeczowy zadania:

1. Naukowy opis jednostek muzealnych

W 2022 roku w Muzeum wykonano opisy naukowe ok. **450 muzealiów**.

W programie ewidencyjnym MUZEO utworzono **11 009 rekordów** w księgach inwentarzowych muzealiów oraz **8461 rekordów** w rejestrach pomocniczych.

2. Kwerendy i konsultacje na potrzeby zgłaszających się osób, organizacji i instytucji

W 2022 roku w Muzeum przeprowadzono kwerendy i konsultacje dotyczące m.in.:

- powstańców wielkopolskich (dla osób prywatnych);
- losów st. sierż. Antoniego Spychaja z 56. pp (dla osoby prywatnej);
- walk Armii „Poznań” w rejonie mostu w Łądzie n. Wartą (dla Piotra Basińskiego z Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego);
- Antoniego Schmitzera, rannego w bitwie nad Bzurą (dla osoby prywatnej);
- losów Władysława Wiciaka, żołnierza 14. pal (dla osoby prywatnej);
- motywu kobiety w plakatach propagandowych z okresu PRL (do pracy magisterskiej);
- legitymacji i odznak pamiątkowych pułków wielkopolskich II RP (dla Tomasza

Poniewierki do publikacji);

- ofiar zbrodni katyńskiej pochodzących z Wielkopolski (dla Wojciecha Bogajewskiego do publikacji);
- płk. Eugeniusza Wyrwińskiego (dla dr. Franciszka Idkowiaka z Muzeum Broni Pancernej do publikacji);
- fotografii militariów poakowskich, znalezionych w kościele w Wieczynie nad Prosną w 1978 r. (do wystawy w biurze poselskim Marleny Maląg);
- losów dzieci rodzin członków grupy Franciszka Witaszka (dla Muzeum Dzieci Polskich w Łodzi);
- losów więźniów obozu w Forcie VII (dla IPN Poznań, Biura Wojewody Wielkopolskiego i osób prywatnych).

3. Oznakowanie imiennymi tabliczkami mogił powstańców wielkopolskich

Przedsięwzięcie realizowane jest zgodnie z uchwałą Nr LXXV/1075/V/210 Rady Miasta Poznania z dnia 9 lipca 2010. Na podstawie dokumentów potwierdzających udział w powstaniu. Pracownicy Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 tworzyli listy powstańców – zgłoszonych przez rodziny i Urząd Miasta Poznania – zgodnie z którymi wykonywano i zamontowano tabliczki przy grobach.

W 2022 roku oznaczono **30 mogił powstańczych**.

III. KONSERWACJA I ZABEZPIECZANIE ZBIORÓW MUZEALNYCH

Cel szczegółowy

Zabezpieczenie zbiorów przed uszkodzeniem, zniszczeniem i kradzieżą.

Wykonujący zadanie

Oddziały Muzeum, Zespół ds. Gromadzenia Zbiorów i Zasobów Bibliotecznych, administracja i licencjonowane służby zabezpieczające ochronę obiektów.

Opis zadania

Potrzeby gminy lub jej mieszkańców:

Spółeczność miasta Poznania i Wielkopolski.

Źródła informacji związanych z potrzebami:

Przepisy prawa obowiązujące w zakresie przechowywania i zabezpieczenia zbiorów muzealnych.

Zakres rzeczowy zadania:

1. Kontrola pomieszczeń muzealnych i magazynowych

Prowadzono systematyczną kontrolę pomieszczeń muzealnych i magazynowych z uwzględnieniem pomiaru wilgotności, temperatury powietrza, stanu zabezpieczenia przed kradzieżą wraz ze stałą obserwacją stanu zachowania poszczególnych eksponatów.

2. Renowacja, konserwacja i zabezpieczenie muzealiów

W 2022 roku poddano konserwacji zachowawczej – **18 zestawów mundurowych**: kurtka lub płaszcz, spodnie, czapka (zabezpieczenie przeciwmolowe) oraz **16 militariów**, w tym **120 mm moździerz wz. 1943** (zabezpieczenie antykorozyjne). Przeprowadzono konserwację pełną armaty przeciwpancernej wz. 42, kal. 45 mm armaty pułkowej wz. 43, kal. 76,2 mm.

3. Konserwacja urządzeń technicznych, naprawy i remonty

Przeprowadzono m.in. obowiązkowy przegląd i konserwację systemu alarmowego, gaśnic, urządzeń klimatyzacyjnych i wentylacyjnych, sprzętu komputerowego.

4. Ochrona obiektów

Obiekty muzealne objęte są systemem monitoringu (SSWIN i CCTV) a także bezpośrednią ochroną fizyczną w Muzeum Uzbrojenia w Parku Cytadela, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII ul. Polska, magazynie przy ul. Św. Marcin 51a.

IV. UPOWSZECHNIANIE ZBIORÓW MUZEALNYCH

Cel szczegółowy

Udostępnianie zbiorów muzealnych szerokiej publiczności krajowej i zagranicznej w celu upowszechniania tradycji niepodległościowej Poznania i Wielkopolski. W szczególności eksponowanie zbiorów muzealnych ma służyć:

- pracownikom naukowym, dziennikarzom, studentom do inicjowania pracy badawczej i popularyzatorskiej związanej z historią Wielkopolski,
- turystom dla propagowania w kraju i na świecie tradycji Wielkopolski,
- dzieciom i młodzieży do kształtowania ich tożsamości.

Wykonujący zadanie

Oddziały Muzeum, Specjalista ds. Edukacji, Specjalista ds. Promocji, Zespół ds. Gromadzenia Zbiorów i Zasobów Bibliotecznych, administracja.

Opis zadania

Potrzeby gminy lub jej mieszkańców:

Spółeczność miasta Poznania i Wielkopolski.

Źródła informacji związanych z potrzebami:

Prywatne kolekcje świadków historii i kolekcjonerów, antykwariaty i aukcje oraz zbiory w instytucjach muzealnych, archiwalnych i historycznych.

Zakres rzeczowy zadania:

1. Działalność wystawiennicza

W 2022 roku Wielkopolskie Muzeum Niepodległości prezentowało:

9 ekspozycji stałych oraz 8 wystaw czasowych

2 ekspozycje stałe zostały wyłączone ze zwiedzania ze względu na prace remontowe w Forcie VII

Z oferty wystawienniczej Muzeum skorzystało **80 168 osób**

MUZEUM POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO 1918-1919

Ekspozycja stała:

Powstanie Wielkopolskie 1918-1919. Droga do Niepodległości

Wystawa prezentuje wielkopolską drogę do niepodległości. Składa się z dwóch zasadniczych części zlokalizowanych w przyziemiu oraz na parterze budynku XVIII-wiecznego Odwachu. Podzielona jest tematycznie na sekcje poświęcone określonym zagadnieniom lub wydarzeniom historycznym z Polski i Wielkopolski w okresie 1793-1939. Zwiedzający wystawę mogą prześledzić ponad stuletnią drogę Wielkopolan do niepodległości, wiodącą od udziału w polskich powstaniach narodowych lat 1794-1864, poprzez ideę „pracy organicznej” i doświadczenia wojenne Wielkiej Wojny (1914-1918), po zwycięskie powstanie Wielkopolskie 1918-1919 oraz wkład Wielkopolan w budowę odradzającego się państwa polskiego.

Wystawy czasowe:

Wystawa jednego eksponatu ze zbiorów Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919

Wystawa była prezentacją najciekawszych i najbardziej wartościowych obiektów muzealnych związanych z Powstaniem Wielkopolskim 1918-1919. Miała charakter cykliczny i trwała przez cały rok. W każdym miesiącu prezentowaliśmy jeden eksponat i przybliżaliśmy jego historię. Wystawa była przede wszystkim prezentacją obiektów, które otrzymaliśmy w darze od osób prywatnych. Prezentacja kolekcji była również zachętą dla mieszkańców Poznania i Wielkopolski do dzielenia się pamiątkami rodzinnymi dla ekspozycji stałej w nowym Muzeum Powstania Wielkopolskiego.

Czas prezentacji: od 18 maja 2021 do 31 maja 2022 roku.

Z nadzieją na Niepodległą. Wielkopolanie na frontach Wielkiej Wojny (1914-1918)

Wystawa przedstawia przebieg I wojny światowej przez pryzmat indywidualnych losów żołnierzy-Wielkopolan. Przywołane relacje, wspomnienia czy korespondencja obrazują doświadczenia konkretnych bohaterów. W obcych mundurach, na obcej ziemi walczyli i ginęli za obcą sprawę – taki los stał się udziałem tysięcy Wielkopolan przymusowo

służących w armii niemieckiej. Ich doświadczenie bojowe stało się jednym z kluczowych czynników, które zadecydowały o zwycięskim wyniku powstania wielkopolskiego.

Czas prezentacji: od 10 listopada 2022 do 28 lutego 2023 roku

Ekspozycje MUZEUM POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO 1918-1919
obejrzały **18 054 osoby**

MUZEUM POWSTANIA POZNAŃSKIEGO – CZERWIEC 1956

Ekspozycje stałe:

Powstanie Poznańskie 1956 – ocalona pamięć

Wystawa, uruchomiona w roku 2007 w siedzibie Muzeum w zamku cesarskim, w sposób gruntowny zmodernizowana na przełomie 2019 i 2020 roku, prezentuje przyczyny i przebieg powstania oraz pacyfikację miasta, aresztowania i procesy uczestników. Ekspozycja ma charakter multimedialny, oprócz muzealiów znajduje się na niej m.in. kilkadziesiąt archiwalnych materiałów dźwiękowych i filmowych.

Przeciwiatomowy Schron dla Władz Miasta Poznania

W 2012 roku Muzeum udostępniło zwiedzającym przeciwiatomowy schron dla władz miasta Poznania z okresu zimnej wojny, znajdujący się w podziemiach willi przy ulicy Słupskiej 62. Obiekt, powstały na przełomie lat 50. i 60., w warunkach zagrożenia lub wybuchu konfliktu zbrojnego miał umożliwić władzom miejskim bezpieczne pełnienie obowiązków. Schron przestał pełnić funkcje operacyjne w 1994 roku, jednak jeszcze przez wiele lat jego lokalizacja nie była ujawniana, dzięki czemu unikatowe wyposażenie obiektu zachowało się w stanie nietkniętym i niemal kompletnym.

Galeria Plakatu z Okresu Socjalizmu

Od roku 2018 w tym samym budynku prezentowana jest wystawa poświęcona tematyce socrealizmu, której podstawą jest kolekcja plakatów propagandowych z tego okresu, uzupełniona plakatami filmowymi, pozbawionymi już aspektu ideologicznego czy agitacyjnego, oraz obrazami Alfreda Lenicy i Edwarda Dwurnika. Ekspozycja została wyposażona w stylowe meble z okresu PRL, które są przykładami rozwijającego się od lat 50. polskiego designu i nadają wnętrzą Gallerii charakter ówczesnych mieszkań.

Wystawy czasowe:

Czekając na prawdę. Piotr Majchrzak 1963-1982

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956

11 maja 1982 dziewiętnastoletni Piotr Majchrzak w trakcie powrotu do domu został dotkliwie pobity. W stanie ciężkim trafił do szpitala, gdzie zmarł 18 maja 1982. Do dziś nie ustalono sprawców oraz nie wyjaśniono okoliczności jego śmierci. Na wystawie, w oparciu o zbiory Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, akta Instytutu Pamięci Narodowej oraz archiwum rodzinne państwa Majchrzaków, zaprezentowano tragiczne losy najmłodszej poznańskiej ofiary stanu wojennego w szerokim kontekście historycznym wzbogaconym o lokalną perspektywę m.in. dzięki fotografiom z tego okresu wykonanym w Poznaniu.

Czas prezentacji: od 18 maja do 31 grudnia 2022 roku

Obrona Cywilna w PRL (kontynuacja)

Przeciwiatomowy Schron dla Władz Miasta Poznania

Wystawa plenerowa prezentująca historię, zasięg i działania Obrony Cywilnej w okresie Polski Ludowej.

Czas prezentacji: od 11 grudnia 2021 przed Schronem przeciwiatomowym dla władz miasta Poznania przy ul. Słupskiej

Sztuka w służbie ideologii. Wizerunek kobiety w plakacie socrealistycznym PRL

Galeria Plakatu z Okresu Socjalizmu

Prezentacja 21 plakatów ze zbiorów własnych WMN, pochodzących z lat 1949-1956. Wystawa pokazuje, w jaki sposób władza PRL wykorzystywała sztukę w celach propagandowych. Jest to również wprowadzenie do ważnego kanonu artystycznego, realizowanego poprzez medium sztuki masowej – plakat.

Czas prezentacji: od 26 sierpnia do 23 października 2022 roku

Ekspozycje MUZEUM POWSTANIA POZNAŃSKIEGO – CZERWIEC 1956

obejrzało **5855 osób**

PRZECIWIATOMOWY SCHRON DLA WŁADZ MIASTA POZNANIA i GALERIĘ PLAKATU
Z OKRESU SOCJALIZMU zwiedziły **1484 osoby**

Łączna liczba zwiedzających **7339 osób**

MUZEUM MARTYROLOGII WIELKOPOLAN – FORT VII

Ekspozycje stałe:

Wysiedlenia ludności polskiej z Wielkopolski do Generalnego Gubernatorstwa 1939–1941

Wystawa powstała w 2007 roku jako element projektu unijnego: *Upamiętnienie wysiedleń mieszkańców Poznania i Wielkopolski podczas okupacji w latach 1939–1945*. Ekspozycja przedstawia bestialską politykę III Rzeszy wobec ludności polskiej zamieszkałej na obszarze, który po zaanektowaniu przez Niemcy stał się jednostką administracyjną określaną jako Kraj Warty.

Więźniowie Fortu VII w więzieniach i obozach III Rzeszy – zmarli i zaginieni

Wystawa, otwarta w roku 2008, jest hołdem złożonym Wielkopolanom wywiezionym z Fortu VII do niemieckich więzień i obozów koncentracyjnych, zamordowanym przez hitlerowskich oprawców lub zmarłym z wycieńczenia spowodowanego nieludzkimi warunkami życia. Ekspozycję wypełniają wstrząsające fotografie przedstawiające obozowe piekło. W gablotach znajdują się fotografie więźniów, ich listy i karty pocztowe do rodzin, pasiaki obozowe, różańce oraz liczne dokumenty.

Męczeństwo więźniów Fortu VII w okresie II wojny światowej

Na wystawie, uruchomionej w roku 2009, prezentowane są pamiątki po więźniach Fortu VII: dokumenty, fotografie, listy obozowe, grypsy pisane na kawałkach tkanin, przedmioty świadczące o religijności osadzonych (m.in. wykonany w niewoli różaniec z chleba), więzienne rysunki, chusteczki wyhaftowane przez przebywające w obozie kobiety. Ekspozowane są także narzędzia do katowania więźniów oraz hitlerowskie plakaty.

„Ja szukam życia i umrę cicho...” – życie i twórczość Stefana Balickiego

Ekspozycja, czynna od 2011 roku, prezentuje sylwetkę i dorobek Stefana Balickiego – ważnej i barwnej postaci życia kulturalnego międzywojennego Poznania, jednej z ofiar tzw. *Intelligenzaktion* – operacji „politycznego oczyszczania terenu” wymierzonej przeciw kręgom polskiej inteligencji. Prześladowanie polskich intelektualistów stanowiło istotny element niemieckiego planu najpierw zniewolenia, a następnie eksterminacji polskiego narodu.

W 2022 roku ekspozycja została wyłączona ze zwiedzania ze względu na prace remontowe w Forcie VII.

„...i ślad po nich zaginął”. Zagłada chorych psychicznie w komorze gazowej w Forcie VII

Wystawa, prezentowana od roku 2012, ogniskuje się na problematyce eksterminacji osób psychicznie chorych przez hitlerowskie służby. Pokazuje, jak zmieniała się technika mordowania gazem, która po raz pierwszy została zastosowana w komorze gazowej uruchomionej w obozie koncentracyjnym w Forcie VII w październiku 1939 roku w celu

uśmiercenia pacjentów Szpitala Psychiatrycznego w Owińskach oraz Kliniki Neurologiczno-Psychiatrycznej Uniwersytetu Poznańskiego.

W 2022 roku ekspozycja została wyłączona ze zwiedzania ze względu na prace remontowe w Forcie VII.

Wystawa fotografii Przemysława Jurkiewicza *Twierdza fortowa Poznań*

Wystawę, otwartą w 2015 roku, tworzą zdjęcia XIX-wiecznych poznańskich fortów i schronów składających się na największą niemiecką twierdzę zbudowaną dla obrony wschodnich granic II Rzeszy.

Ekspozycje MUZEUM MARTYROLOGII WIELKOPOLAN
obejrzało **10 157 osób**

MUZEUM UZBROJENIA

Ekspozycje stałe:

Ekspozycja plenerowa ciężkiego sprzętu wojskowego XX w.

Na wystawie zgromadzono czołgi, samoloty, śmigłowce, kolekcje pojazdów pancernych, artylerii polowej, przeciwlotniczej i przeciwpancernej, sprzęt radiolokacyjny, lotniczy, drogowo-przeprawowy oraz służb kwatermistrzowskich. Najciekawszymi eksponatami wśród sprzętu wojsk inżynieryjnych są pontony saperskie, gąsienicowy transporter pływający PTS oraz kuter holowniczy. Wśród sprzętu służb kwatermistrzowskich warto wymienić kuchnię polową KP-340 z dwuczęściowym zestawem piekarni polowej, złożonym z ciastowni na samochodzie Star 660 oraz jezdnej przyczepy z piecem piekarskim. Inne ciekawe obiekty to: mobilna, zainstalowana na samochodzie Star 660, polowa sala operacyjna z pełnym wyposażeniem, sowiecki samochód ZiS 5/12 z amerykańskim reflektorem przeciwlotniczym i wyrzutnia rakiet „Katiusza” na amerykańskim samochodzie Studebaker US-6. Ekspozycja jest regularnie wzbogacana i modernizowana.

Między Wehrmachtem a Armią Czerwoną – poznaniacy w bitwie o swoje miasto w 1945 roku

Wystawa – otwarta w 2005 roku, w 2009 włączona w skład ekspozycji stałych, a w 2016 zmodernizowana – jest poświęcona walkom o Twierdzę Poznań w styczniu i lutym 1945 roku oraz biorącym w nich udział poznaniakom, tzw. cytańcowcom.

Wystawy czasowe:

Poznań 1945. Broń pancerna na grafikach Marcina Góreckiego (kontynuacja)

Choć wydawać by się mogło, że militarna tematyka w sztuce to pieśń odległej przeszłości – motywy batalistyczne przewijają się również w twórczości artystów współczesnych. Jednym z nich jest Marcin Górecki – artysta-grafik, który w ciągu ostatnich lat stworzył serię prac poświęconych pojazdom pancernym. Masywne, onieśmielające rozmiarami czołgi stały się dla niego inspirującym motywem przewodnim. Prezentowane prace – zarówno wykonane współczesnymi technikami, jak i stworzone przy użyciu tradycyjnych metod – odzwierciedlają dramatyczny przebieg bitwy o Poznań, zakończonej 23 lutego 1945 kapitulacją ostatnich wojsk niemieckich.

Czas prezentacji: od 23 lutego 2021 do 31 marca 2022 roku

Czapki z głów! Wojskowe nakrycia głowy w drodze do niepodległości

„Czapki z głów!” – to zawołanie wyrażające uznanie, podziw, szacunek dla jakiejś osoby i jej osiągnięć. Do kogo my skierowaliśmy nasze zawołanie? Do polskich żołnierzy! To Oni na przestrzeni dziesiątek lat walczyli o wolność i niepodległość Polski.

Wystawa była prezentacją kilkudziesięciu czapek, kasków i hełmów od czasów napoleońskich aż do końca drugiej wojny światowej. Uwypuklając ten jeden element umundurowania, w sposób chronologiczny przedstawiała najbardziej chwalebne i istotne momenty historii oręza polskiego XIX i XX wieku.

Czas prezentacji: od 5 stycznia do 31 marca 2022 roku

Pod Zielonym Talizmanem. 80 lat polskich Komandosów

„Talizmanem” nazywali żołnierze zielony beret wręczany po ukończeniu specjalistycznego szkolenia w Achnacarry (Szkocja) każdemu z ochotników 1. Samodzielnej Kompanii Commando (1. SKC) utworzonej w ramach Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Wystawa prezentuje dzieje polskich jednostek komandosów od czasu powstania pierwszej z nich (1942) aż po współczesną Jednostkę Wojskową Komandosów z Lublińca. Wśród eksponatów można zobaczyć blisko czterdzieści jednostek ręcznej broni strzeleckiej używanej przez polskich Komandosów od 1942 roku

po współczesność, różnorodną broń białą, w tym słynne noże-sztylety FS, a także kilkanaście umundurowanych sylwetek oraz wyposażenie specjalistyczne – od pojazdów, przez sprzęt spadochronowy i łączności, po elementy wyposażenia. Nie zabrakło również memorabiliów związanych ze służbą wojskową i działalnością jednostek oraz środowisk weteranów.

Czas prezentacji: od 14 maja do 23 grudnia 2022 roku

Ekspozycje MUZEUM UZBROJENIA
obejrzało **39 020 osób**

MUZEUM ARMII „POZNAŃ”

Ekspozycja stała:

Wierni przysiędze. Armia „Poznań” w kampanii wrześniowej 1939 roku

Ekspozycja, otwarta w 2009 roku, przypomina szlak bojowy Armii „Poznań”, którego zwieńczeniem stała się bitwa nad Bzurą, największe starcie kampanii wrześniowej 1939 roku. Tamte tragiczne dni klęski i chwały poznajemy ze wspomnień uczestników walk, z prasy, dokumentów, map, a także elementów wyposażenia i umundurowania żołnierskiego. Na archiwalnych zdjęciach zobaczymy sylwetki dowódców i szeregowych żołnierzy spod Brochowa, Sochaczewa, Wólki Węglowej i wielu innych pól bitewnych Armii „Poznań”. Tytuł wystawy zaczerpnięto ze wspomnień wojennego dowódcy 7. Pułku Strzelców Konnych Wielkopolskich rtm. Zbigniewa Szacherskiego.

Ekspozycję MUZEUM ARMII „POZNAŃ”
obejrzały **5580 osób**

1.2. Wystawy czasowe prezentowane poza siedzibami oddziałów Muzeum

3 wystawy obejrzało ok. **3 250 osób**

Powstanie Wielkopolskie. Droga Wielkopolan do Niepodległości (kontynuacja)

Wystawa – przygotowana w dwóch wariantach ekspozycyjnych: 22 plansze jednostronne i 11 dwustronnych – opisuje walkę o tożsamość narodową i niepodległość Wielkopolan. Chronologiczny zapis przygotowano w postaci osi czasu. Opis walk powstańczych opatrzono bogatą ilustracją. Na planszach zamieszczono tzw. QR kod, który po zeskanowaniu, np. smartfonem, pozwala zwiedzającemu obejrzeć wystawę na stronie internetowej Muzeum

Prezentowana od 1 do 26 stycznia w Szkole Podstawowej w Tulcach oraz od 31 stycznia do 31 maja w Szkole Podstawowej w Kleszczewie

Wystawę obejrzało ok. **7 50 osób** (dane szacunkowe)

Wielkopole w walkach o kształt niepodległej 1919-1921 (kontynuacja)

Wystawa składa się z dwudziestu plansz, tematycznie podzielonych na cztery sekcje: „Z odsieczą dla Lwowa”, „Przeciwko czerwonej fali”, „Ratujmy Górny Śląsk!” oraz „Powrót do Macierzy”, dotyczące wydarzeń rozgrywających się na Kresach Wschodnich, Górnym Śląsku, Pomorzu i w Wielkopolsce. Prezentuje bogaty materiał ikonograficzny, pochodzący z zbiorów własnych Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, a także z kolekcji Muzeum Okręgowego w Lesznie, Muzeum Powstańców Wielkopolskich w Lusowie, Muzeum Okręgowego w Toruniu, Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Biblioteki Narodowej, Śląskiej Biblioteki Cyfrowej oraz Muzeum Książąt Lubomirskich w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Prezentowana od 1 do 26 stycznia przed Odwachem oraz od 1 do 30 czerwca w Szkole Podstawowej w Kleszczewie

Wystawę obejrzało ok. **1 500 osób** (dane szacunkowe)

„Stąd upomniano się po raz pierwszy” Poznań, 28 czerwca 1956 (kontynuacja)

Wystawa plenerowa, ukazująca przyczyny, przebieg oraz skutki Poznańskiego Czerwca 1956, została zaprezentowana 27 czerwca na Malcie w Poznaniu podczas *Biegu dla Czerwca '56*.

Wystawę obejrzało ok. **1 000 osób** (dane szacunkowe)

2. Działalność edukacyjna

W 2022 roku z oferty edukacyjnej Muzeum skorzystało ponad **19 500 osób**.

2.1. Lekcje i warsztaty muzealne

W 2022 roku w ofercie edukacyjnej WMN znalazły się następujące tematy lekcji i warsztatów muzealnych, w których wzięło udział **5800 uczestników**.

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919:

Droga Wielkopolan do Niepodległości

100 lekcji, **2500** uczestników

Moja pierwsza wizyta w Muzeum

2 lekcje, **50** dzieci w wieku przedszkolnym

Z nadzieją na Niepodległą. Wielkopole na frontach Wielkiej Wojny (lekcja na wystawie czasowej od 10.11-31.12 2022)

2 lekcje, **17** uczestników

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII:

Czuję, pojmuję, szanuję... (oprowadzanie z narracją historyczną ukierunkowaną na rozwijanie empatii)

Konzentrationslager Posen – pierwszy niemiecki obóz koncentracyjny na ziemiach okupowanej II RP

Powstańcy wielkopolscy w „obozie krwawej zemsty”

Działacze polityczni i społeczni poddani represjom w Forcie VII

Przedstawiciele świata nauki wśród ofiar „obozu krwawej zemsty”

Ludzie kultury i sztuki jako „element politycznie niebezpieczny” więziony w Forcie VII

Martyrologia wielkopolskiego duchowieństwa w Forcie VII

Wielkopolscy harcerze osadzeni w Forcie VII

Członkowie wojskowych i cywilnych struktur Polskiego Państwa Podziemnego w niemieckiej katowni w Forcie VII.

159 lekcji, **3157** osób

Muzeum Armii „Poznań”:

oprowadzanie z przewodnikiem – **15** uczestników

Przeciwtomowy Schron dla Władz Miasta Poznania:

warsztat *Obrona Cywilna w PRL-u* i ćwiczenia w posługiwaniu się maską przeciwgazową

4 warsztaty, **61** uczestników

2.2. Inne formy zajęć edukacyjnych

W innych formach zajęć edukacyjnych uczestniczyło ok. **13 700 osób**

Działania edukacyjne w ramach 66 rocznicy Czerwca 56:

- XII i XIII edycja akcji *Światelko dla Czerwca '56*. Upamiętnienie bohaterów zrywu robotniczego w Poznaniu poprzez sprzątanie nagrobków i zapalenie tytułowego światelka.
 - 14-24 czerwca, cmentarze w Poznaniu, Wrocławiu, Krakowie, Warszawie uczestniczyło **540 osób** (dane szacunkowe)
 - 25-31 października, cmentarze w Poznaniu, Wrocławiu, Krakowie, Warszawie, Środzie Wlkp., Skale, Wiązownej uczestniczyło **1060 osób** (dane szacunkowe)

Ferie zimowe 2022 z Wielkopolskim Muzeum Niepodległości:

- Gra miejska *Senior z gzubkiem na przechadzce* uczestniczyło ok. **50 osób**
- projekcje filmów dokumentalnych w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII uczestniczyło **8 osób**
- warsztaty Obrony Cywilnej pod kryptonimem **Outfit** w Schronie przeciwatomowym dla władz miasta Poznania w trzech edycjach zajęć uczestniczyło **40 osób**

Poznańskie Dni Rodziny:

- oprowadzanie po wystawie czasowej Muzeum Uzbrojenia uczestniczyło **12 osób**
- *Tajemnice poznańskich fortyfikacji* – spacer z przewodnikiem po Forcie VII w czterech spacerach uczestniczyło łącznie **28 osób**
- prelekcja Olafa Bergmanna *Karykatura w polskich czasopismach satyrycznych II Rzeczypospolitej* w Muzeum Powstania Wielkopolskiego uczestniczyły **24 osoby**
- warsztaty dla dzieci *Wokół Powstania* przeprowadzone przez autorkę książki *A u nas powstanie!* Magdę Podbylską

Działania edukacyjne w ramach Nocy Muzeów:

Wśród atrakcji przygotowanych przez oddziały WMN znalazły się m.in.:

- oprowadzanie gwarą poznańską po ekspozycji Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956,

- warsztaty OC w Schronie Przeciwatomowym,
Oddziały Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości odwiedziło łącznie **8 700 osób**

Akcja „Lato w WMN” (lipiec – sierpień):

- Czytanie dla najmłodszych. „Z Różą przez historię Poznańskiego Czerwca 1956”
2 spotkania, **21 osób**
- Wakacje w mieście. Popołudnie z planszówkami
2 spotkania, **13 osób**
- spacer historyczny: Śladami Poznańskiego Czerwca 1956
2 spotkania, **13 osób**
- warsztaty fotograficzne z tematyki powstańczej w Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 (prowadzenie: Dominika Bazaniak)
10 osób
- „Popołudnie z planszówkami” – spotkanie dla młodzieży, dorosłych i seniorów mające przybliżyć uczestnikom gry planszowe związane z historią regionu
2 spotkania, **10 osób**

Działania edukacyjne w ramach Dni Twierdzy Poznań

- Od „Małej Śluzu” do muzeum – spacer historyczny
28 sierpnia, teren przy „Małej Śluzie” Cytadeli
15 osób
- oprowadzania w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
190 osób
- Indywidualne zwiedzanie Przeciwatomowego Schronu dla Władz Miasta Poznania
270 osób

Senioralni

- Senioralny wtorek w Muzeum Uzbrojenia – bezpłatne oprowadzanie kuratorskie po wystawie czasowej
20 września – **12 osób**
- zwiedzanie z przewodnikiem MMW – Fort VII (w ramach Weekendu Seniora z Kulturą)
2 października – **11 osób**
- spacer historyczny „Filmowy Poznań”
8 października – **17 osób**
- prelekcja „Karykatura w polskich czasopismach satyrycznych II Rzeczypospolitej”
Odwach, 11 października – **20 osób**
- Przedpołudnie seniora – spacer historyczny „Śladami walk o Fort Winiary”.
Oprowadzał Maciej Karalus – badacz tematyki walk o Poznań w 1945 roku, twórca serii wydawniczej „Festung Posen 1945”
16 i 22 października – **18 osób**

- prelekcja „O Paderewskim i jego epoce słów kilka”
Odwach, 18 października – **10 osób**

Oprowadzania kuratorskie dla nauczycieli (3 spotkania)

- „Pod Zielonym Talizmanem. 80 lat polskich komandosów”
Muzeum Uzbrojenia, 18 października
- „Czekając na prawdę. Piotr Majchrzak 1963–1982”
Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, 22 listopada – **4 osoby**
- „Z nadzieją na Niepodległą. Wielkopoleanie na frontach Wielkiej Wojny”
Odwach, 9 grudnia – **7 osób**

Działania edukacyjne w ramach 104. rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego

- warsztaty „Gzubek na tropie niepodległości”
27 grudnia, 2 grupy – **12 osób**
- gra miejska „Pierwsze iskry” – **68 osób**
- spacer śladami Powstania Wielkopolskiego – **40 osób**

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

- **zwiedzanie z edukacją** zmodernizowanych wystaw martyrologicznych dla osób zainteresowanych historią obozu (w tym przewodników PTTK)
28, 29, 30 grudnia – **40 osób**

Szkolenia:

- szkolenie dla przewodników w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII pn. *Potencjał narracyjny Fortu VII*
uczestniczyło **12 osób**
- szkolenie dla nauczycieli wychowania przedszkolnego w związku z konkursem *Przybliżmy dzieciom Powstanie Wielkopolskie* (współpraca z OMEP) – oprowadzanie po ekspozycji stałej Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
uczestniczyło **20 osób**
- szkolenia dla nauczycieli „Obóz krwawej zemsty” i *Lasy Palędzko-Zakrzewskie* przygotowane przez Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII we współpracy z IPN Oddział w Poznaniu
uczestniczyły **24 osoby**
- szkolenie dla pracowników WMN *Audiodeskrypcja w Muzeum* (Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, 24-25 października)
uczestniczyło **4 pracowników WMN**
- szkolenie online *ABC koordynatora dostępności* (7 września)

Prelekcje:

- Dzień Kobiet stacjonarnie – prelekcja Jana Szymańskiego o kobietach w międzywojennym kinie *Poznańskie Hollywood z miastem w tle, Sentymentalna podróż ze wspomnień, relacji i fotografii* przeprowadzona w Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
uczestniczyło **10 osób**
- prelekcja Anny Matuszak *Poznański Czerwiec 1956 – historia, przyczyny i sportowy aspekt buntu* oraz oprowadzenie po ekspozycji Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 dla uczestników dziecięcego Turnieju piłki nożnej pamięci Poznańskiego Czerwca 1956
uczestniczyło **150 osób**
- prelekcja *Zagłada polskich elit w obozie koncentracyjnym w Forcie VII w Poznaniu* połączona z profilowanym oprowadzaniem po Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
– dla oficerów uczestniczących w doksztalcaniu zawodowym w Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu
uczestniczyło **8 osób**
– dla amerykańskich żołnierzy (Civil Affairs Officers)
uczestniczyło **7 osób**
- prelekcja *Członkowie wojskowych i cywilnych struktur Polskiego Państwa Podziemnego osadzeni i zamordowani w niemieckiej katowni w Forcie VII w Poznaniu* połączona z profilowanym oprowadzaniem po Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
– dla oficerów uczestniczących w doksztalcaniu zawodowym w Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu
uczestniczyło **18 osób**
– dla żołnierzy 31. Bazy Lotnictwa Taktycznego
uczestniczyło **40 osób**
– prelekcją dla oficerów 43. Wojskowego Ośrodka Gospodarczego Świątoszowice
uczestniczyło **14 osób**
- prelekcja *„Obóz krwawej zemsty” w Forcie VII w Poznaniu* połączona z profilowanym oprowadzaniem po Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII:
– dla oficerów uczestniczących w doksztalcaniu zawodowym w Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu
w dwóch edycjach zajęć uczestniczyły **64 osoby**
– dla oficerów Żandarmerii Wojskowej
w trzech edycjach zajęć uczestniczyło **28 osób**

- spotkanie z Robertem Kostro, dyrektorem Muzeum Historii Polski, o budowie nowego Muzeum Historii Polski – **Jaka opowieść o historii Polski** oraz warsztaty: spotkanie z Izabelą Chełkowską, **Scenografia i wystawiennictwo** w ramach projektu *Muzea w służbie publiczności* z programu Edukacja kulturalna MKiDN
29 listopada, Odwach, **25 osób**
- **Dom zabytkiem historii.** Dzieje i zbiory domu biograficznego Józefa Mehoffera, oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie – dr Beata Studzińska-Kubalska, kustosz Muzeum Narodowego w Krakowie; spotkanie w ramach projektu *Muzea w służbie publiczności* z programu Edukacja kulturalna MKiDN
7 grudnia, Odwach, **15 osób**

Zwiedzanie z przewodnikiem:

- oprowadzanie dla seniorów po wystawie stałej Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
- spacer śladami walk o Fort Winiary z przewodnikiem – Maciejem Karalusem
uczestniczyło ok. **40 osób**
- spacer historyczny po kompleksie mogił zbiorowych w Lasach Pałędzko-Zakrzewskich dla Civil Affairs Officers Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych zorganizowany przez Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VI
uczestniczyło **8 osób**
- *Senioralny wtorek* w Muzeum Uzbrojenia
- oprowadzanie profilowane dla nauczycieli w Forcie VII zorganizowane we współpracy z Oddziałowym Biurem Edukacji Narodowej IPN w Łodzi
uczestniczyło **30 osób**
- oprowadzanie gwarą poznańską po ekspozycji stałej Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956
w trzech edycjach zajęć uczestniczyło **130 osób**
- oprowadzanie po ekspozycji stałej Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 uczestników finału III edycji Olimpiady Historycznej dla szkół podstawowych
w dwóch edycjach zajęć uczestniczyło **60 osób**
- spacer historyczny *Śladami Poznańskiego Czerwca 1956*
w trzech edycjach zajęć uczestniczyło **41 osób**
- profilowane oprowadzanie „*Obóz krwawej zemsty*” w Forcie VII w Poznaniu z uwzględnieniem wiedzy historycznej, literatury poświęconej II wojnie światowej, edukacji regionalnej dla uczniów Gorzowskiego Korpusu Kadetów im. Zesłańców Sybiru przy ZSTiO w Gorzowie Wlkp.
w trzech edycjach zajęć uczestniczyło **90 osób**

- „Bitwa nad Bzurą” – oprowadzenie po ekspozycji stałej Muzeum Armii „Poznań” z okazji 83. rocznicy wydarzenia
uczestniczyło **9 osób**

Inne:

- projekcje filmów o tematyce martyrologicznej: *Jasnowłosa prowincja* oraz *Świadcowie słowa Bożego* w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
w 8 projekcjach uczestniczyło **27 osób**
- warsztaty *Życie codzienne w PRL* w Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956
uczestniczyło **45 osób**
- quest dla dzieci *Róża i tajemnicza walizka*
- czytanie dla najmłodszych. „Z Różą przez historię Poznańskiego Czerwca 1956” w Przedszkolu nr 174 im. Królowej Śnieżki w Poznaniu
2 spotkania, **60 osób**

2.3. Działalność edukacyjna on-line

W przygotowanych przez Muzeum formach zajęć on-line wzięło udział ponad **1100 uczestników** (dane szacunkowe).

- **Test generalski** – konkurs wiedzy o gen. Tadeuszu Kutrzebie w 75. rocznice jego śmierci (dostępny on-line: 17.01 – cz. I, 24.01 – cz. II) w ramach Ferii zimowych w WMN;
- Dzień kobiet online – **Kobiety niepodległości** – prezentacja sylwetek kobiet na profilu Facebook
- filmowy spot **Poznańskie Hollywood z miastem w tle** – 139 wyświetleń
- **Śladami pierwszego buntu społecznego w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej** – Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (TRInO)
- Publikacja filmów edukacyjnych: na platformie YouTube **31 filmów**

- Elektroniczna prezentacja wystawy czasowej ***Powstańcy wielkopolscy, kawalerowie Orderu Wojennego Virtuti Militari – ofiary ludobójstwa w Katyniu*** na potrzeby Stowarzyszenia Katyń i prowadzonych przez nie zajęć edukacyjnych w szkołach;
- **Test Fortyfikatora** – e-quiz wiedzy o poznańskich fortyfikacjach w ramach „Dni Twierdzy Poznań” (43 osoby)
- Clip „**Marsylianka Wielkopolska**”

2.4 Udział w innych wydarzeniach

- Targi „**Viva Seniorzy**”, MTP – 30 września –1 października
- prezentacja eksponatów z kolekcji Muzeum Uzbrojenia podczas targów *Retro Motor Show* na terenie Międzynarodowych Targów Poznańskich (czołg średni T-34-85, wyrzutnia rakietowa BM-13, lekki samochód ciężarowy Dodge WC-52) MTP, 28-30 października
- Konferencja „**Powstanie Wielkopolskie – patriotyczna tradycja w kształtowaniu wrażliwości dziecięcej**”, UAM Ogrody, 9 listopada
Wystąpienia WMN: Przemysław Terlecki, Marcin Wiśniewski, Dominika Bazaniak, Zbigniew Pilarczyk

2.5 Praktykanci, wolontariusze

W 2022 roku w WMN praktyki i wolontariat realizowało:

- 4 praktykantów (2 – promocja, 1 – edukacja, 1 – Fort VII)
- 9 wolontariuszy (w tym 6 – MU, 2 – edukacja, 1 – Fort VII)

2.6 Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami

Muzeum przeprowadziło również lekcje i warsztaty muzealne dla dzieci z niepełnosprawnościami, w których wzięło udział **120 uczestników**:

- lekcja muzealna w przestrzeni Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 dla młodzieży z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niesłyszących w Poznaniu uczestniczyło **10 osób**

- warsztaty plenerowe oraz stacjonarne *Śladami Powstania Wielkopolskiego* dla osób z niepełnosprawnością wzroku, słuchu i intelektualną realizowane w ramach projektu *Historia ukryta w dotyku i dźwięku* w 8 wycieczkach uczestniczyło łącznie **90 osób**
- warsztat dla uczniów z niepełnosprawnością słuchu z Bydgoszczy przeprowadzony w Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 uczestniczyło **20 osób**
- seminarium i zwiedzanie Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 przez osoby niewidome i słabowidzące z Fundacji „Szansa dla Niewidomych” (29 listopada) **19 osób** dorosłych z niepełnosprawnościami wzroku
- wykonanie w ramach współpracy z Fundacją „Szansa dla Niewidomych” opisów audiodeskryptywnych i tyflografik na potrzeby działalności oddziałów WMN
- przygotowanie teledysku *Marsylianka Wielkopolska* w polskim języku migowym
- Konkurs „Wielkopolska warta Powstania” (II edycja 2022/2023) konkurs plastyczny skierowany do uczniów klas IV–VIII z niepełnosprawnością intelektualną. Zadanie konkursowe: wykonanie medalu dla powstańca wielkopolskiego
- *Audioopowieść o Powstaniu Wielkopolskim* zrealizowana w ramach projektu *Historia ukryta w dotyku i dźwięku*. Materiał audio zawiera pieśni żołnierskie z początku XX wieku oraz opisy audiodeskryptywne dla osób niewidomych i słabowidzących. Nagranie jest dostępne bezpłatnie na stronie <http://www.wmn.poznan.pl/audioopowiesc-o-powstaniu-wielkopolskim-1918-1919-z-audiodeskrypcja/>
- szkolenie dla pracowników Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 i Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 w zakresie obsługi zwiedzających z niepełnosprawnością intelektualną
- szkolenie dla pracowników WMN *Audiodeskrypcja w Muzeum* (Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, 24-25 października)
- szkolenie online *ABC koordynatora dostępności* (7 września)
- szkolenie *Ewakuacja osób z niepełnosprawnościami* (Urząd Miasta Poznania, 23 września)

2.7 Działania na rzecz obcokrajowców

W 2022 roku przygotowaliśmy **7 działań** skierowanych przede wszystkim do osób z Ukrainy:

- spacer z przewodnikiem po ekspozycji Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 z tłumaczeniem na język ukraiński
- Gra miejska dla uchodźców z Ukrainy *Gzubeł na przechadzce – witamy w Poznaniu* dostępna w ukraińskiej wersji językowej od 31 maja na stronie internetowej <http://www.wmn.poznan.pl/edukacja/rodziny-z-dziecmi/> oraz w Muzeum Armii „Poznań” i Muzeum Uzbrojenia
- oprowadzanie po ekspozycji stałej Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 gości narodowości ukraińskiej – uczestniczyło **15 osób**

Projekt UNICEF

- "Poznań retro" – warsztaty polsko-ukraińskie dla dzieci – **62 osoby**
- „Spotkania w Muzeum” w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII 16, 17, 20, 21, 27, 28 grudnia – **120 osób**
- nagranie audiobooków *Poznań retro, czyli lata 20., lata 30.* w języku polskim i ukraińskim (dostępność dla osób niewidomych oraz migrantów z Ukrainy)
- produkcja piosenek *Ach, jak przyjemnie* i *Powróćmy jak za dawnych lat* w języku polskim i ukraińskim (dostępność dla osób niewidomych oraz migrantów z Ukrainy)

3. Inne formy upowszechniania zbiorów

3.1. Wydarzenia

W roku 2022 Muzeum było organizatorem/współorganizatorem **12 wydarzeń**, w których wzięło udział ok. **14 300 osób**.

- Gala Konkursu literackiego *Wielkopolska warta Powstania* połączona z prelekcją Wielkopolskiego Kuratora Oświaty oraz prezentacją pieśni patriotycznych 16 marca, Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 uczestniczyło ok. **25 osób** (laureaci z osobami towarzyszącymi)
- **Harcerski Apel Pamięci** dla uczczenia 78. rocznicy zamordowania pierwszego

naczelnika Szarych Szeregów – hm. Floriana Marciniaka i innych harcerzy więzionych i zamordowanych w Forcie VII oraz w Gross Rosen

Współorganizator: Chorągiew Wielkopolska ZHP oraz Wielkopolska Chorągiew Harcerzy ZHR

19 lutego, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

uczestniczyło **58 osób**

- **Inauguracja Miesiąca Pamięci Narodowej w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII**

Współorganizator: Urząd Miasta Poznania

6 kwietnia, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

uczestniczyło **125 osób**

- **Noc Muzeów 2023**

Współorganizator: Estrada Poznańska

14 maja - Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, Muzeum Uzbrojenia, Muzeum Armii „Poznań”

Uczestniczyło **8700 osób**

- **Poznańskie Dni Rodziny**

Organizator: Miasto Poznań

Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, Muzeum Martyrologii Wielkopolan, Muzeum Uzbrojenia, Muzeum Armii „Poznań”, Przeciwatomowy Schron dla Władz Miasta Poznania i Galeria Plakatu z Okresu Socjalizmu.

Uczestniczyło: **70 osób**

- Konferencja podsumowująca realizację inwestycji ***Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego*** wraz ze zwiedzaniem

Muzeum oraz zapaleniem zniczy pod Ścianą Śmierci

21 czerwca, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII

uczestniczyło **120 osób**

- **Lotto Bieg Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956** zorganizowany we współpracy z AASP Agency Rosa&Sobczak

27 czerwca, tereny rekreacyjne na Malcie

uczestniczyło **ok. 1000 osób** (dane szacunkowe)

- **Gala nagród *Stukot' 56 – Odgłosy Czerwca***

Wręczona po raz pierwszy nagroda **Stukot '56** została ustanowiona, by promować wartości, w imię których protestowali robotnicy w Poznaniu w 1956 roku. Uroczysta gala konkursu odbyła się 27 czerwca na Międzynarodowych Targach Poznańskich.

- **Dzień techniki militarnej** z okazji Święta Wojska Polskiego – wydarzenie na terenie ekspozycji plenerowej Muzeum Uzbrojenia, podczas którego placówka zorganizowała co godzinę pokazy sprawnego sprzętu z kolekcji muzealnej i pojazdów z kolekcji prywatnych. Do części z eksponatów umożliwiono wejście do środka.
14 sierpnia, ekspozycja plenerowa Muzeum Uzbrojenia
uczestniczyło **940 osób**
- **Dni Twierdzy Poznań**
Organizator: Poznańska Lokalna Izba Turystyczna
27-28 sierpnia, Muzeum Martyrologii Wielkopolan, Muzeum Uzbrojenia, Muzeum „Armii Poznań”, Przeciwatomowy Schron dla Władz Miasta Poznania i Galeria Plakatu z Okresu Socjalizmu, uczestniczyło **1350 osób**
- **83 rocznica utworzenia KL Posen**
10 października, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
uczestniczyło **100 osób**
- **Inscenizacja wspólnego posterunku Milicji Obywatelskiej i Wojska Polskiego w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce**
11 grudnia, Muzeum Uzbrojenia
uczestniczyło **62 osoby**
- **Obchody 104. Rocznicy Powstania Wielkopolskiego 1918-1919**
Współorganizatorzy: Urząd Marszałka Województwa Wielkopolskiego, Koleje Wielkopolskie, Torpol S.A
26 i 27 grudnia 2022
Uczestniczyło: **1750 osób**

- **IV Wielkopolskiego Forum Pamięci Narodowej**
23-24 września, Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
konferencja przygotowana przez IPN Oddział w Poznaniu
uczestniczyło **160 osób**
- **Narodowe Święto Niepodległości z Komandosami** – wizyta autora wystawy
czasowej *Pod zielonym talizmanem* wraz z Grupą Rekonstrukcji Historycznej
„Commando”, oprowadzanie autorskie po wystawie czasowej
11 listopada, Muzeum Uzbrojenia, **444 osoby**
- **104. rocznica wybuchu Powstania Wielkopolskiego**
W inscenizacji przyjazdu Ignacego Jana Paderewskiego do Poznania, wydarzeniach
realizowanych w Obozowisku Powstańczym oraz w Muzeum Powstania
Wielkopolskiego 1918-1919 wzięło udział ok **1750 osób**

3.2. Upowszechnianie on-line

- bieżące publikacje na Facebooku Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
<https://www.facebook.com/MuzeumPowstaniaWielkopolskiego/>
materiały dotyczące powstania wielkopolskiego, okresu zaborów i Drugiej
Rzeczypospolitej
- stałe publikacje na Facebooku Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956
<https://www.facebook.com/MuzeumCzerwca1956/>
Kalendarium historii PRL, Kalendarium Poznańskiego Czerwca 1956, Poznański
Czerwiec godzina po godzinie; film dot. Piotra Majchrzaka, ofiary stanu wojennego;
film dot. Kazimierza Dutkiewicza, ofiary Poznańskiego Czerwca 1956; kalendarium
zdobywania posterunków przez uczestników Czerwca '56; film o XXV
Międzynarodowych Targach Poznańskich
- stałe publikacje na Facebooku Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
<https://www.facebook.com/muzeumfort7/>
Kalendarium, materiały dotyczące ofiar Konzentrationslager Posen, popularyzujące
zbiory i wydarzenia w MMW-Fort VII.
- publikacje na Facebooku Muzeum Uzbrojenia
<https://www.facebook.com/muzeumuzbrojenia/>
prezentacja bieżącej działalności i posiadanych zbiorów
- publikacje na Facebooku Muzeum Armii „Poznań”
<https://www.facebook.com/muzeumarmiipoznai/>

prezentacja bieżącej działalności, eksponatów z własnych zbiorów i ciekawostek historycznych

Na odrębnej stronie internetowej <https://powstanie.wmn.poznan.pl/>, poświęconej w całości **budowie nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919**, można odbyć wirtualny spacer po nowym muzeum, zajrzeć do katalogu zbiorów, a także znaleźć aktualne informacje o wszystkim co dzieje się w związku planowaną inwestycją.

3.3. Wydawnictwa

- Krzysztof Hoff, *Broń lotnicza w ujęciu pułkownika pilota Sergiusza Abzółtowskiego*, z. 2 z cyklu „Tropem historii”, ISBN 978-83-953434-8-3, nakład 200 egz.
- Katalog: *Wystawy jednego eksponatu*, oprac. Jan Gruszka, Marcin Wiśniewski, ISBN 978-83-953434-7-6, nakład 250 egz.
- *Kreatywna kolorowanka o Poznańskim Czerwcu 1956*, oprac. Kinga Przyborowska, Marta Włodarczyk
- *Mapa Miejsc Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956*, oprac. Marta Włodarczyk
- Folder Akcji Świąteczna dla Czerwca 1956, oprac. Kinga Przyborowska.
- *Jak Kuba i Helenka do Powstania szli...*, Dominika Bazaniak, Zbigniew Pilarczyk, Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, Poznań 2022
- *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919*, red. nauk. Olaf Bergmann, IPN, Muzeum Historii Polski, Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, Poznań–Warszawa 2022
- *Poznań retro, czyli lata 20., lata 30. XX wieku*, Dominika Bazaniak, Jan Szymański, Wielkopolskie Muzeum Niepodległości, Poznań 2022. Sfinansowano ze środków Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF) przy wsparciu Miasta Poznania
- Kinga Przyborowska, *Jak tysiące innych. Historia Józefa Konewki*, z. 3 z cyklu „Tropem historii”, ISBN, nakład 200 egz.

3.4. Materiały informacyjne i relacje w mediach

a) konferencje i briefingi prasowe:

- inauguracja Miesiąca Pamięci Narodowej
- finisaż *Wystawy jednego eksponatu ze zbiorów Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919* i promocja *Katalogu* wystawy

- podsumowanie projektu *Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego*
- I edycja nagrody *Stukot '56 – odgłosy Czerwca*

Uczestniczące media:

muzeon.pl, wtl.pl, naszglospoznanski.pl, TVP3 Poznań, Wielkopolski ZOOM, UMP/IKS, PAP, WTK, Radio Poznań, onet.pl, radiopoznan.fm, codziennypoznan.pl, polskieregiony.pl, umww.pl, poznan.pl, wnp.pl, dzieje.pl, miastopoznaj.pl, bomega.pl, poznan.naszemiasto.pl, epoznan.pl, wielkopolskie.naszemiasto.pl; naszahistoria.pl; kultura.poznan.pl; nto.pl, gp24.pl, nowosci.com.pl, expressbydgoski.pl, dziennikpolski24.pl, to.com.pl, echodnia.eu, gazetakrakowska.pl, nowiny24.pl, dziennikzachodni.pl, gs24.pl, gk24.pl, expressilustrowany.pl, kurierlubelski.pl, dzienniklodzki.pl, polskatimes.pl, pomorska.pl, gazetawroclawska.pl; wspolczesna.pl, gazetalubelska.pl, poranny.pl, dziennikbaltycki.pl,

b) relacjonowane wydarzenia:

- inauguracja Miesiąca Pamięci Narodowej
- wystawa: *Czapki z Główn! Wojskowe nakrycia głowy w drodze do niepodległości* w Muzeum Uzbrojenia
- wystawa *Poznań 1945. Broń pancerna na grafikach Marcina Góreckiego* w Muzeum Uzbrojenia
- wystawa *Poległym na chwałę. Żywym na otuchę. Pamięć o powstaniu wielkopolskim 1918-1919 w międzywojniu* w Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
- *Ferie 2022 w WMN (Test generalski, gra miejska: Senior z Gzubkiem na przechadzce, gra miejska Za Napoleonem, 4 projekcje filmowe w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, 2 warsztaty Obrony Cywilnej w Przeciwatomowym schronie dla władz miasta Poznania)*
- wirtualny spacer po Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
- wystawa *Poznań 1945. Broń pancerna* grafiki batalistyczne Marcina Góreckiego w Muzeum Uzbrojenia
- Gala Konkursu *Wielkopolska warta Powstania*
- *Inauguracja Miesiąca Pamięci Narodowej* w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII
- finisaż *Wystawy jednego eksponatu* w Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
- *Noc Muzeów*
- wernisaż wystawy *Pod zielonym talizmanem. 80 lat polskich komandosów*
- wystawa *Czekając na prawdę. Piotr Majchrzak 1963-1982*

- inauguracja XII i XIII edycji akcji *Światełko dla Czerwca '56*
- oprowadzanie gwarą poznańską po ekspozycji stałej Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956
- warsztaty *Życie codzienne w PRL*
- *Poznańskie Dni Rodziny*
- XII edycja akcji *Światełko dla Czerwca*
- Gala Konkursu *Stukot '56 – odgłosy Czerwca*
- *Wakacje w WMN*
- wernisaż wystawy czasowej *Sztuka w służbie ideologii. Wizerunek kobiety w plakacie socrealistycznym PRL-u*
- *Od „Małej Śluzы” do muzeum* – spacer historyczny towarzyszący „Dniom Twierdzy Poznań”
- Program Senioralny
- 84. rocznica utworzenia KL Posen
- XIII edycja akcji *Światełko dla Czerwca*
- wernisaż wystawy czasowej *Z nadzieją na Niepodległą. Wielkopole na frontach Wielkiej Wojny 1914-1918*
- inscenizacja historyczna przyjazdu Ignacego Jana Paderewskiego do Poznania na Dworcu Letnim w Poznaniu
- Obchody 104.rocznicy Powstania Wielkopolskiego

Komentujące media:

aglomeracja.net, centrumis.pl, codziennypoznan.pl, „Do Rzeczy”, dorzeczy.pl, dzieje.pl, e-teatr.pl, epoznan.pl, „Fakt”, „Gazeta Seniora”, „Gazeta Wyborcza”, „Głos Wielkopolski”, IKS, kultura.poznan.pl, kulturaupodstaw.pl, lazarz.pl, lokalnyfyrtyl.pl, MC Radio, „Monitor Wielkopolski”, muzeon.pl, naszglospoznański.pl, onet.pl, PAP, „Polska Zbrojna”, poznan.pl, „Przewodnik Katolicki”, Radio Afera, Radio eM, Radio Emaus, Radio ESKA, Radio Maryja, Radio Opole, Radio Pogoda, Radio Poznań, Radio Vox.fm, RMF Classic, tenpoznan.pl, TV Winogrody, TVN24, TVP3 Poznań, TVP Info, wpolityce.pl, WTK

Media obcojęzyczne:

the world news, allevents.in/glogow/, warsawpoint.com, tvpworld.com, polishnews.com, thefirstnews.com

- W czasopiśmie „Nasz Region” wydawanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego ukazał się tekst Damiana Wójcika pt. „Nie wolno nam zapomnieć”, dotyczący Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII oraz

projektu „Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego” (01.02.2022)

- TVP3 Poznań wyemitowało materiał (wywiad z Weroniką Zwierzchowską z „Gazety Mosińsko-Puszczykowskiej”) poświęcony rodzinie Hoffów z Rogalinka. Jej członkowie – za ukrywanie Brytyjczyków, którzy zbiegli z obozu jenieckiego – trafili do Fortu VII (06.04.2022)

c) udostępnianie mediom wystaw i obiektów muzealnych

- ekspozycję Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 udostępniono TV Trwam na potrzeby programu dokumentalnego o powstaniu wielkopolskim
- Przeciwatomowy schron dla władz miasta Poznania udostępniono TVP w ramach programu „Studio Raban”, skierowanego do młodzieży
- przestrzeń Fortu VII udostępniono producentom programu historycznego dla telewizji BBC

d) udział pracowników Muzeum w programach telewizyjnych i produkcjach filmowych, wywiady w mediach, konsultacje itp.

- Dyrektor WMN Przemysław Terlecki
Miesiąc Pamięci Narodowej: „Rozalia i Ignacy Hoff z Rogalinka bohaterami kwietniowych obchodów Miesiąca Pamięci Narodowej”; „Obchody Miesiąca Pamięci Narodowej. Uroczystości w Forcie VII”
poznan.tvp.pl, radiopoznan.fm;
„Miejsce kaźni tysięcy polskich patriotów zostanie uratowane przed zniszczeniem”
wywiad z okazji podsumowania realizacji inwestycji *Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego*
poznan.tvp.pl
- *Nagrody Stukot '56*: „Takiej nagrody jeszcze nie było! Okuloki – statuetki nagrody STUKOT '56 – już przyznane”, „Nagroda Stukot'56 dla kontynuatorów wartości Poznańskiego Czerwca”
gloswielkopolski.pl, pap.pl
- Marcin Wiśniewski (kierownik Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919)
Wystawa jednego eksponatu; Wirtualny spacer po Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919; program obchodów 104. rocznicy powstania wielkopolskiego; przekazywanie pamiątek na rzecz powstającego Muzeum Powstania Wielkopolskiego;
Radio Poznań, Radio Eska, vox.fm, TVP3 Poznań
- Kinga Przyborowska (kierownik Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956)
Noc Muzeów; wystawa *Czekając na prawdę. Piotr Majchrzak 1963-1982; Świąteczko dla Czerwca '56*; rocznica Poznańskiego Czerwca 1956; znaczenie Poznańskiego

Czerwca 1956; najmłodsze ofiary Poznańskiego Czerwca 1956; działalność Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956; Wielkopolska konferencja z cyklu REHA for the blind in Poland”, wystawa czasowa *Sztuka w służbie ideologii. Wizerunek kobiety w plakacie socrealistycznym PRL-u*.

TVP3 Poznań, Radio Poznań („Temat Dnia”), Radio Emaus („Dobrze, że jesteś”), PAP, WTK („Temat dnia”), „Przewodnik katolicki” („Warto tu być...”), Melo Radio, pefron.org.pl, pion.pl

- Krzysztof Jankowiak (kierownik Muzeum Uzbrojenia)
wystawa *Czapki z Główn! Wojskowe nakrycia głowy w drodze do niepodległości*, wystawa *Poznań 1945. Broń pancerna na grafikach Marcina Góreckiego*, wystawa *Pod zielonym talizmanem. 80 lat polskich komandosów*
TVP3 Poznań („Witaj Wielkopolsko!”, „Teleskop”), WTK („Puls dnia”), Radio Poznań, Radio Afera, TVK Winogrody („Kulturogrady”), TVP Info („Teleekspres Extra”), „Głos Wielkopolski”, poznan.tvp.pl; MC Radio, bomega.pl, poznan.nasze miasto.pl
- Jarosław Bączyk (kierownik Muzeum Armii „Poznań”)
rocznica bitwy nad Bzurą
bieżący program informacyjny TVP3 Poznań i Radia Emaus
- Grzegorz Kucharczyk (Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII)
„Tu zaczęły się zbrodnie niemieckie okupanta. Inauguracja Miesiąca Pamięci Narodowej w Poznaniu”, „Fort VII w Poznaniu – pierwszy obóz koncentracyjny na ziemiach polskich, w którym po raz pierwszy zastosowano komory gazowe”
TVP3 Poznań, gazetakrakowska.pl, gloswielkopolski.pl, polskatimes.pl, dziennikpolski24.pl;
- dr hab. Olaf Bergmann (stanowisko ds. upowszechniania zbiorów i badań naukowych)
„Historia żołnierzy wyklętych nadal wzbudza zainteresowanie”; „Historia wojskowych czapek”; „Poznań pamięta o bohaterach Akcji Bollwerk”; „Mord na Wzgórzach Morzewskich”; „Święto Niepodległości”; „Zostali wypędzeni, ponieważ byli Żydami”; Wielkopolski ziemianin i dyplomata zostanie godnie upamiętniony”
TVP3 Poznań
- Anna Matuszak (Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956)
wystawa czasowa *Sztuka w służbie ideologii. Wizerunek kobiety w plakacie socrealistycznym PRL-u*;
TVP3 Poznań („Teleskop”), Melo Radio („Dobra opcja na wakacje”), Radio Poznań (Wielkopolskie popołudnie), dzieje.pl, „Głos Wielkopolski”, UAP, Radio Emaus, WTK
- Barbara Kokot (Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956)
wystawa czasowa *Sztuka w służbie ideologii. Wizerunek kobiety w plakacie socrealistycznym PRL-u*; akcja *Świąteczko dla Czerwca*

TVP3 Poznań („Teleskop”), Radio RMF24, Melo Radio („Dobra opcja na wakacje”), Radio Poznań(Wielkopolskie popołudnie), dzieje.pl, „Głos Wielkopolski”, UAP, Radio Emaus, WTK

- Leszek Wróbel (Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII)
„Oddali hołd Polakom zamordowanym w Lesie Zakrzewsko-Palędzkim”
TVP3 Poznań
- Przemysław Jurkiewicz (Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII)
„Miejsce kaźni tysięcy polskich patriotów zostanie uratowane przed zniszczeniem”
poznantvp.pl
- Jacek Kaczmarek (Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII)
„Możecie już odwiedzać prawy majdan Fortu VII! Ten teren przez kilkadziesiąt lat był niedostępny”; modernizacja ekspozycji stałej w ramach projektu: „Podniesienie wartości wystaw w miejscu pamięci ofiar niemieckiego obozu koncentracyjnego w Forcie VII w Poznaniu”, dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
eska.pl, RMF, [Radio Poznań](http://RadioPoznań), TVP3, [Głos Wielkopolski](http://GlosWielkopolski), poznannaszemiasto.pl, propertydesign.pl, naszahistoria.pl, poznan.pl, codziennypoznan.pl,
- Miłosz Stroński (Muzeum Uzbrojenia)
TVP3 Poznań („Lustra”)
- Witold Rogowski (Muzeum Uzbrojenia)
TVK Winogrody („Kulturogrady”), TVP3 Poznań („Teleskop”), [TVP Info](http://TVPInfo) („Teleekspres Extra”)
- Karolina Brzezicka (specjalista ds. komunikacji i promocji)
„Jutro dwudziesta odsłona Nocy Muzeów”, „Odnawiają część zabytkowego Fortu VII w Poznaniu. Mnóstwo atrakcji dla zwiedzających!”
radiopoznan.fm, gloswielkopolski.pl, poznannaszemiasto.pl
- Jan Gruszka (Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919)
wystawa czasowa *W nadziei na Niepodległą. Wielkopole na frontach Wielkiej Wojny 1914-1918*
[Radio Poznań](http://RadioPoznań), poznan.pl, TVP3 Poznań, „Głos Wielkopolski”, codziennypoznan.pl, dzieje.pl

3.5. Prelekcje i wykłady pracowników Muzeum zorganizowane przez inne podmioty

- *Polska i Polacy wobec wyzwań XXI stulecia z perspektywy historycznej* – referat dr. hab. Olafa Bergmanna podczas Konferencji międzynarodowej *Szanse, zagrożenia, wyzwania XXI wieku w interdyscyplinarnym wymiarze*, 6 kwietnia, WSHiU w Poznaniu
- *Stąd upomniano się po raz pierwszy... Poznański Czerwiec i jego pamięć* – referat Kingi Przyborowskiej podczas konferencji *REHA for the Blind* 29 czerwca, Sala Biała Urzędu Miasta Poznania
- *Ogólnopolskie muzeum regionalne? Miejsce historii powszechnej i regionalnej w pracach scenariuszowych Muzeum Powstania Wielkopolskiego* – referat Marcin Wiśniewskiego na konferencji: *Życie muzealne wśród wystaw: Organizator FPSystem Wałcz i Muzeum Miejskie Tychy* 5-6 października, Tychy

3.6. Publikacje pracowników Muzeum w wydawnictwach obcych

- Olaf Bergmann, *Reklama prasowa i jej rynek w Drugiej Rzeczypospolitej. Stan badań i podstawowe problemy badawcze*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu”, nr 37, 2018, ss. 71-94.
- Olaf Bergmann, *Analiza ilościowa podaży i popytu rynku pracy w Drugiej Rzeczypospolitej na podstawie reklam i ogłoszeń prasowych „Dziennika Poznańskiego” z lat 1918-1939*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu”, nr 38, 2019, ss. 25-41.
- Olaf Bergmann, *Górny Śląsk w relacjach i opiniach „Przewodnika Katolickiego 1918-1939*, W: *Obraz medialny Górnego Śląska w okresie międzywojennym*, red. D. Keller, K. Węgrzynek, Katowice–Chorzów 2021, ss. 221-241.
- Olaf Bergmann, *Roman Dmowski i jego obóz polityczny w rysunkach satyrycznych Drugiej Rzeczypospolitej* (wydawnictwo z konferencji „Roman Dmowski, Niepodległość, Dziedzictwo, Pamięć”, Muzeum Niepodległości w Warszawie, 25.04.2018).

- Kinga Przyborowska, *Świadectwo ocalonej pamięci. Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956*, <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/92989,Swiadectwo-ocalonej-pamieci-Muzeum-Powstania-Poznanskiego-Czerwiec-1956-r.html?search=1606563557>
- Jarosław Bączyk, *Armia „Poznań” w bitwie nad Bzurą* [w:] *Pomnik Armii „Poznań”*, pod red. M. Schmidt / Wydawnictwo Miejskie Poznania 2022.

V. DOTACJE ZEWNĘTRZNE

W 2022 roku w Wielkopolskim Muzeum Niepodległości zrealizowaliśmy **4 projekty**, które uzyskały łącznie **166 315,31 zł**

Tytuł projektu: ***Sztuka w służbie ideologii. Wizerunek kobiety w plakacie socrealistycznym PRL-u.***

Nazwa programu: **Kultura Interwencje.**

Dofinansowanie: **14 000,00 zł**; wkład własny: 17 200,00 zł; koszt zadania: 31 200,00 zł;

Tytuł projektu: ***Z nadzieją na Niepodległą. Wielkopole na frontach Wielkiej Wojny 1914-1918.***

Nazwa programu: **NIEPODLEGŁA.**

Dofinansowanie: **22 000,00 zł**; wkład własny 10 500,00 zł; koszt zadania: 32 500,00 zł;

Tytuł projektu: ***Historia ukryta w dotyku i dźwięku.***

Nazwa programu: **FUNDUSZ PATRIOTYCZNY.**

Dofinansowanie: **22 000 zł** (dofinansowano 100% zadania).

Tytuł projektu: ***Podniesienie wartości wystaw w miejscu pamięci ofiar niemieckiego obozu koncentracyjnego w Forcie VII w Poznaniu.***

Nazwa programu: **Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju.**

Dofinansowanie: **130 315,31 zł**; wkład własny: 44723,04 zł; koszt zadania: 175 038,35 zł.

VI. NOWE MUZEUM POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

W 2022 r. zakończono prace nad dokumentacją budowlano-wykonawczą Nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. To ważny etap, który dał formalną możliwość wyboru wykonawcy robót budowlanych. . Przedmiotowa dokumentacja opracowana została w wyniku przekazania środków przez Miasto Poznań i współfinansowania tych działań przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Infrastruktura Kultury. W ślad za zakończeniem prac projektowych miało miejsce niezwykle ważne wydarzenie w kontekście faktycznej realizacji tej inwestycji. 27 grudnia, w kolejną rocznicę wybuchu Zwycięskiego Powstania, Województwo Wielkopolskie reprezentowane przez Marszałka Województwa przejęło od Miasta Poznań funkcję organizatora Muzeum, jednocześnie Samorząd Województwa Wielkopolskiego zabezpieczył środki w kwocie 370 milionów złotych na wybudowanie Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Dzięki tym decyzjom już w 2023 chcemy rozpocząć budowę. Obiekt powstanie w historycznym miejscu u stóp Wzgórza Świętego Wojciecha, Cmentarza Zasłużonych Wielkopolan z grobem generała Stanisława Taczaka, pierwszego dowódcy Powstania Wielkopolskiego oraz kościoła św. Wojciecha z Kryptą Zasłużonych z prochami m.in. Józefa Wybickiego i Feliksa Nowowiejskiego. Budowa Nowego Muzeum jest odpowiedzią na silną potrzebę godnego upamiętnienia największego zwycięskiego powstania narodowego wyrażaną przez mieszkańców Poznania i Wielkopolski wraz z władzami samorządowymi, a także ogólnopolskie środowiska kulturalno-naukowe. Idea ta została również poparta przez władze państwowe, czego wyrazem jest ustanowione Święto Narodowego Dnia Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego. Naszym wspólnym pragnieniem jest Nowe Muzeum było miejscem popularyzacji i upowszechniania wiedzy na temat Powstania, uzupełniało wiedzę Polaków na temat długiego i trudnego procesu odzyskiwania Niepodległości w latach 1918-21. Chcemy by muzeum było płaszczyzną do spotkań różnych grup społecznych, prowadzenia badań naukowych oraz edukacji. Wierzymy że Muzeum Powstania Wielkopolskiego winno mieć znaczenie narodowe.

Na odrębnej stronie internetowej <https://powstanie.wmn.poznan.pl/>, poświęconej w całości budowie nowego Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919, można odbyć wirtualny spacer po nowym muzeum, zajrzeć do katalogu zbiorów, a także znaleźć aktualne informacje o wszystkim co dzieje się w związku planowaną inwestycją.

VII. BIEŻĄCE UTRZYMANIE FORTÓW

Cel szczegółowy

Rewitalizacja zabytkowych obiektów fortyfikacyjnych, wprowadzenie do nich nowych funkcji, umożliwienie zwiedzania.

Wykonujący zadanie

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, Administracja.

Opis zadania

Potrzeby gminy lub jej mieszkańców:

Spółeczność miasta Poznania, Wielkopolski i kraju.

Źródła informacji związanych z potrzebami:

Dokumentacja archiwalna będąca w posiadaniu Miejskiego Konserwatora Zabytków i Muzeum oraz zbiory osób prywatnych i w instytucjach muzealnych, archiwalnych, historycznych.

Zakres rzeczowy zadania:

Wielkopolskie Muzeum Niepodległości zarządza 3 obiektami fortyfikacyjnymi – Fortem VII, Fortem VIIIa oraz Fortem IX, a także dawnym zapasowym stanowiskiem kierowania Prezydenta (Przeciwiatomowy Schron dla Władz Miasta Poznania) przy ul. Słupskiej 62.

RENOWACJA I ADAPTACJA FORTU VII DLA ZACHOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Rok 2022 przyniósł ze sobą zakończenie największego z dotychczasowych działań inwestycyjnych realizowanych na Forcie VII. Zakończono I etap projektu realizowanego do 2017 roku pn.: „Renowacja i adaptacja Fortu VII w Poznaniu dla zachowania dziedzictwa kulturowego”. Wartość całej inwestycji wyniosła blisko 24,2 milionów złotych netto, z czego wysokość dofinansowania z Funduszy Europejskich, udzielonego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020, to ponad 11 milionów złotych, a wysokość dofinansowania ze środka Miasta Poznania wynosi 13,2 mln zł. W ramach projektu podejmowano działania, które w pierwszej kolejności miały za zadanie powstrzymać postępującą degradację budynku: przecieki, rozsadzanie murów przez wrastające korzenie wtórnej roślinności, szkody wynikające z niewłaściwie przeprowadzonych konserwacji – np. zalegających na ścianach wielu warstw farb olejnych. Kolejnym ważnym krokiem było usunięcie wtórnych elementów, takich jak wspomniane żelbetowe zadaszania fosy, przemurowania okien, bramy do warsztatów, ogrodzenia. Istotnym elementem prac renowacyjnych było także pieczołowite zabezpieczenie śladów funkcjonowania obozu koncentracyjnego tj. wyrytych, przez więzionych tu Polaków, napisów na ścianach dawnych cel. W ramach przedsięwzięcia, oprócz aspektu renowacyjnego (ratującego obiekt przed zniszczeniem),

przewidziano również działania polegające na adaptacji remontowanych pomieszczeń i przestrzeni plenerowych Fortu VII na cele muzealne. Wprowadzono więc odpowiednie instalacje elektryczne i teletechniczne pozwalające na rozszerzenia działań muzealnych i organizowanie nowych wystaw stałych. W tym celu, myśląc o przyszłych wystawach, z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej zakupiono również wyposażeni multimedialne i ekspozycyjne.

Równolegle z pracami w ramach I etapu projektu, w obrębie Fortu realizowano II etap inwestycji obejmującą część pomieszczeń w koszarach szyjowych, a także wnętrza blokhauzu i kaponiery czołowej. II etap realizowany jest od 2021 r. jego wartość to około 3,5 miliona zł, z czego blisko 2,5 miliona stanowią Fundusze Europejskie, a pozostałą część środki Miasta Poznań i Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Zakres projektu stanowi komplementarne uzupełnienie dla I etapu inwestycji. Celem kontynuacji przedsięwzięcia, jest zahamowanie procesów niszczących zabytkowy obiekt jak również przystosowanie remontowanych pomieszczeń na cele wystawiennicze.